

magyar barbárság ellen emelt éretlen vádjaival szemben, úgy fogadják, ahogy magyaráik hasonló súlyos időkben fogadták Magyarország Történetét Szalay Lászlótól, aki könyvet akart adni azon ifju nemzedék kezébe, amely most készül az atyai ház küszöbén át a nyilvános pályára lépni s mely lelkesedést óvatossággal, erőt önmérséklettel, hazaszeretetet hazaismerettel, bizalmat a nemzet jövődjéhez a nemzet múltjának bölcs számbavételével egvesítsen, ha a belévetett reményeknek és az ország szükségének megfelelően akar.

Márki Sándor.

Cserzy Mihály (Homok): Az öreg Szeged.

Avarba hullt, elfelejtett képek, rég megállott mozdulatok, szívek, hanghullámok dobbannak életre Az *öreg Szeged* vidáman soralkozó garmond betűiben. Régi, füstös falu korcsmák, borszagu sötét ivók ajtai csikordulnak még újra, az asztalnál a régi társaság ül, szájukban a régi nóta, szívükben régi, talán igaz sem volt gondtalanság, hejehujás boldogság virágszál, színeskedik. A *nagy víz* előtti Szeged rég elköltözött élete cseng-bong puha, sárgaszínű fénygruppok tövéen, melyek apró, cigánymuzsikás bormérések, álmosan hunyorgó petróleumlámpások könnyékén buggyannak ki a mindent betöltő csendből, sötétségből. Furcsa gondolkozású, ismeretlen beszédei régi emberek, hősök, szövívők fongolódnak előttünk. Belenevetnek az arcunkba, belekiabálnak a fülünkbe s riadt, meghatrált pillanatunk alatt talán valamilyen apás bátorsággal, észre sem vett mozdulattal szívünkre teszik a kezüket. A kezük kerek, kövér ujjakba végződik, melyek csordultig telt boros poharakra tapadnak és jószagu nikotintól sárgák, amint vidámkodva figyelgetik a kártyajárást.

A kezük életre becézi a szívünket, kissé durván is legyinti a torkunkon akadt parasztra, jajra, — ahogy az asztal mellett reggelig birják, ahogy az öklük lecsap pogány kártyajárás miatt, fittvet hányanak, fokost vernek a mi bajunkra is, erőt csorditanak, bort töltögetnek a mi poharunkba is.

Megdermedt, béklyós mozdulatunk kinyújtózik széles, kurjongató mozdulataikban, fekete leples hallgatásunk bongózos ebédutáni álmok tarka ruhájába buvik, s megbomlik minden keserűségünk a régi szóra:

„Nagy a feje, busuljon a ló! . . .“

(Mert egy kis lányért busulni nem jó, s mert hej, busulni nem illik a magyar embernek, amíg két ökle van, még ha a hazájáról van is szó, még ha tengennyi is az ellensége: apánk vére nem folyhatott mind el, földjük zsírja ott van még az áruk alatt, a hasuk karimáján, s duhajkodó karjuk megbirja még a kardot: az öreg Szeged, a régi erős, boldog emberek megvannak még valahol, apró lapos alföldi városkák, széles tanyák ölén. Ha Szeged villanyfényes városából ki is pusztította őket a liberális filoxéra, ha a jól megszervezett nyomorúság cifra palotákat épített is ódon, fehérablakos házaik fölé — a régi daloskedvű urak, válogatott éjszakázó legények megvannak még valamerre ebben a nagy magyar éjszakában. Az öklük talán lecsapni készül . . .)

Cserzy Mihály kiforrott írásművészetét, mely régen meghódította az egész ország olvasó közönségét, fölösleges volna ezuttal külön méltatni, olvasóink jól ismerik őt lapunk hasábjairól is; az eleven színű boldog képek, melyeket csillogó művészettel rögzít elénk a régi Szeged életéből, hogy bebutorozza vele legalább egy estére lelkünk hideg, sötét zugait — ezuttal is a kedves közvetlenséggel elbeszélgető, adomázgató,

megfigyeléseiben, leegyszerűsített kifejezésmódjában előkelően művész. — istenáldotta humoru Mestert mutatják. Az ötvenes évek sötét utcáin, a sirva-vigadó idők utolsó menedéket nyújtó meghitt vendéglőin, kurtakorcsmáin elindulva végig visz bennünket a mulató, vigásos régi Szeged minden kedves, otthonná melegegett boros, muzsikás helyén, apró, kedélyes történeteket mesél el, életet, embereket, a nagy vonalak alá süllyedt részleteket hord össze: akik apáik, régi barátai arcáról, szokásairól, el nem mondott szavairól szeretnek emlékezni, akik hervadt virágok illatából, elmúlt idők, emberek életéből szeretük megbővíteni életüket — nagy élvezettel fogják olvasni e könyvet.

A nyolcvanoldalas, szép kiállítású könyv lapváltatlantunk kiadásában jelent meg.

(f. gy.)

Dr. Banner Benedek: Mehmed Tahir, Cuzuki Kenzo és mások.

Békéscsaba, 1922. Corvina-nyomda. Ára 400 korona.

A magyarok kivándorlása óta Ázsiában egyszerre sohasem járt annyi magyar, mint az utolsó világháborúban, mikor sok ezren sinylődtek ott szomorú hadifogságban. Elvesztett hazájokért abban találtak egy kis vigasztalást, hogy a végtelen steppék a magyar alföldre, a kék hegyek a Kárpátokra, a lakosok saját fajtájukra emlékeztették őket. A turáni népek oceánjában, a szlávok tengerén túl, azokat a cseppeket nézegették, amelyek a magyarság kiáradása óta ott maradtak. Sőt megismerték a visszaáramlásnak néhány cseppjét is: az 1849. évi függetlenségi háborúból odasodort magyar hadifoglyok ivadékait. Ők maguk borus felhők gyanánt lebegtek saját fajtájuknak ez oceánja felett, nem tudva, lecsapódnak-e annak végtelen özönébe, hogy elveszenek benne, vagy valami szerencsés légáramlat visszahajtja-e őket rég nem látott szeretett hazájukba.

Egyetemeinknek és főiskoláinknak sok ezer, a kolozsvári egyetemnek egymagának négy év alatt ötezernél több hallgatója és doktora vett részt a világháborúban. Volt tanáraikat már a harctérről, majd a szomorú hadifogságból is sokan keresték föl tapasztalataikról szóló leveleikkel, formásan, alaposan megírt értekezéseikkel. A fogolytáborokban nemcsak európai művelt nyelvekben gyakorolták magukat, hanem a török, mongol, japán nyelvet is buzgón tanulták, törököket, mongolokat, japánokat magyar nyelvre tanítottak, előttiük és az oroszok előtt magyar szindarabokat játszottak, magyar felolvasásokat, szavaltokat tartottak, magyar dalokat és zeneműveket mutattak be. Amellett azonban ezek a főiskolai műveltségű, vagy éppen okleveles fiatal emberek turáni szö-

LUCZA JÓZSEF

kelmefestő és vegy tisztító ipartelepe
SZEGED, KAZINCZY-UTCA 14. SZÁM.

Fiókküzetek:

Mikszáth Kálmán-utca 9. (Valéria-tér paprikapiac sarok), Gizella-tér 3. és Kiskunfélegyháza.

Ipartelepi telefon 10-75.

Különlegesség: A tisztításra adott férfiruhákon kisebb javítás teljesen díjlan.

vetségeket alakítottak ázsiai rokonaik nyelve, dala, zenéje, életmódja, erköltsége, vallásai, építkezése, szokások, lelkők megismerésére. Pedig, hogy valamiképen megéljenek és ne rongyolódjanak, a legdurvább munkákat is végezniök kellett.

A szárazföldön 8—10.000 kilométeres, a Csendes- és az Indiai-óceánokon, a Vörös- és a Földközi-tengereken még nagyobb utakat tettek, hogy négy-, öt-, hatasztendei szenvedés után végre meglássák hazájukat, hova szegényesen, még tudományos följegyzéseikből is kifosztva érkeztek meg. Többnyire csak emlékezetök frissességében, benyomásaik élénkségében bizva vállalkozhattak itthon tapasztalataik és megfigyeléseik megírására. Legnagyobb részök ezért könnyed szépirodalmi formában mondott el olyan dolgokat, amiknek tudományos magvuk volt. Csak-hogy ilyen magvak befogadására a magyar irodalom földje sohasem volt alkalmatlanabb, mint éppen az ő hazatértök után, mikor mélyen senki sem szántott és csak mezzei virágok nyílásában, sőt sokhelyütt gyomok felburjánzásában gyönyörködtek.

Tudományos mélységet, szépirodalmi könnyedséget kevés más fiatal író egyesített oly szerencsésen, mint Szibéria magyar költőjének, *Gyóni Gézá*nak földije, dr. *Banner Benedek*, a háború előtt a temesvári főreáliskolának, azután pedig a békés-sabai leánygimnáziumnak tanára. Mikor nekem, mint egykori tanárának megmutatta japán barátjáról, *Cuzuki Kenzóról* írt rajzát, azzal igazán a legkellemesebben lepott meg. Két világfelfogást olyan érthetően, alaposan és mégis kedvesen, szellemesen a háború után keletkezett magyar irodalomban még alig láttam szembeállítva és megmagyarázva. Akik előlvassák, bizonyára helyesnek találják, hogy más hasonló megírására, többi ázsiai barátjának bemutatására is buzdítottam. A kis japánt így követte aztán a török *Mehmed Tahir*, az orosz *Nikolaj*, a szingaléz *Antonio*. Sugár valamennyi, mely bevilágít népek lelkébe és megszeretteti velünk valamennyit, az egy *Antonio*t kivéve, kiből nagyon váratlanul ábrándulunk ki.

Egyéniségök el-elvész környezetükben, de érthetőbb, mihelyt megint felbukkan. *Banner*, aki valaha tanulságos értekezést írt a nyitrai tótok építkezéséről, *Nikolaj* faluja, *Korkinó* házainak leírásában megint vallóságos szakember. A tárgyi néprajz kedvéért ugyan pár pillanatra megfellelkezik szuronyos öréről, *Nikolaj* muzsika közkeatonáról, de ennek milieuje megrajzolásával, csalládi tüzhelyének bemutatásával mindjárt érthetővé is teszi, hogy szigorú őre miért csókolta őt össze a bucsuzásnál.

Azonban ennek a könyvnek íróját a szegény muzsika helyett maga a Múzsák bájos ifju felesége csókolta homlokán. *Etuska*, *Berkeszi István* temesvári főreáliskolai igazgatónak, a jeles történetírónak árvája, a háború és a hadifogság hatasztendei szenvedései után megadta neki azt az igazi családi boldogságot, melyet az életbe kilépő tanítványainak mindig szívéből szoktak kívánni, hogy tanári, irodalmi és tudományos munkájokat lelki nyugalommal, örömmel végezzék. Most az a koszorú, melyet ura turáni virágokból kötöztetett, a kedves fiatal asszony sírjára kerül s ezt a könyvet az író már csak *Etuska* emlékének ajánlhatja. De valamint *Petőfi* is aztán írta legszebb költeményeit, hogy letette a ciprus lombjait *Etuska* sírjára, *Bonnet* is *Etuskájának* emléke kötelezi arra, hogy azokat az ázsiai virágokat, melyekből első koszoruját fonta, elhervadni sohase engedje és felesége sírján, az irodalom berkeiben évről-évre még szebb virágokkal ujítsa fel.

Márki Sándor.

RÁKÓCZY TESTAMENTUMA.

*Bucsuzom, Kelemen!
Sorsommal betelve,
Örömmel telt kupám
Végcséppjét lenyelve,
Szálló, bús lelkemmel
Szél szárnyára kelve
Indulnom kell máma,
Trónusához vár a
Népek fejedelme.*

*Irjad hát, Kelemen,
Hűséges, jó szolgám,
Siralmas sorsomnak
Már ide fordultán:
Kár magad emésztni
Szegény urad dolgán, —
Ott a másvilágon
Könnyebb lesz az álmod,
Mint ez árva portán.*

*Irjad, jó Kelemen,
Jó Mikes Kelemen!
A török szultánnak
Búcsuzó levelem,
Néki sem lesz gondja
Többé már énvelem....
Hogy akkor a bajba'
Nem hagyott magamra:
Lássa köszönetem.*

*Írd aztán jó szolgám
A lengyel királynak:
Utam bevégezve,
Immár égbe várnak,
Hogy ködbe oszoltak
S immár léggé váltak
A mi szép álmaink,
Mit szüünk vágyva mind
Együtt álmodának.*

*Siralmas bús sorsom
Hogy ekképp' betellett,
Reménylő napunkra
Korán esteledett,
Hiába vágyódtunk
Itt a tenger mellett
Csendesen megülve
Fényébe merülve,
Szép csillagszemeknek.*

*Írd osz' a császárnak
Bécsnek városába,
Hogy az én életem
Mégse veszett kárba,
Az én árva népem
Bármennyire árva:
Fekete nagy éjben
Csillagok szemében
Intésemet várja.*

*Utolsó levelem
Írd a franciának,
Vitézlő gall nemzet
Romlott, korcsfattyúdnak, —
Néki azt köszönöm
Hogy úgy megcsalának
S ígérő szép szóval,
Minden széppel, jóval
Magamra hagyának....*

*.... Búcsuzom téled is!...
Hűségédért Isten
Tartson meg jó szolgám
Tovább is a hitben, —
Nem tudok mit hagyni
Néked, — semmi kincsem,
Egy volt csak: hűségéd
Más javak nem értek
Nékem semmit itt lenn.*

*Tégy pontot Kelemen!...
Sorsommal betelve
Örömmel telt kupám
Végcséppjét lenyelve,
Szomorú lelkemmel
Szél szárnyára kelve, —
Szálló fellegekkel
Immáron mennem kell....
Ágyam mélyre vetve!*

Palasovszky Béla.

CSUPA SZENZÁCIÓ a *Színházi Élet* most megjelent új száma. *Szép Ernő*, *Szenes Béla*, *Feiks Alfréd*, *Móricz Zsigmond* és mások érdekes írásait hozza, egész sereg szenzációs képet közöl, s már is benne van a Városi Színház újdonságának, a *Raguza* hercegének slager-kottája. A lap ára 50 korona, negyedévi előfizetés 500 korona. Kiadóhivatal Budapest, Erzsébet-körút 29.

Nemzeti élkezdő

Somogyi-utca 20.,
a Szent Imre ház alatt.

Allandóan elfogad abonenseket, úgy bentékezésre, mint kihordásra.

Tisztán kezelt házikoszt, figyelmes kiszolgálás. Szolid árak, ál-

landóan teljes kávé és hideg buffet. Szíves pártfogást kér Egyetemi haligatóknak árkedvezmény. **Szabó Albeert** tulajdonos.